

необхідності організації безпечного життєвого середовища. Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика : зб. наук. праць Всеук. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці (м. Полтава, 25-26 квіт. 2019 р.) / упоряд. І ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава : ПНПУ, 2019. С. 465–467. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/14727>

СТВОРЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛТАВСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОГО МУЗЕЮ БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Ємець С. А.

здобувачка другого (магістерського рівня) вищої освіти кафедри культурології, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, старша наукова співробітниця Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка

Введення в Україні воєнного стану в зв'язку з повномасштабним збройним вторгненням РФ на територію України 24 лютого 2022 року вплинуло майже на всі сфери суспільних відносин. Українці навчилися жити під звуки повітряної тривоги, шукати безпечні місця для роботи, для навчання, виконувати побутові справи в умовах відключення світла. Внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації та тимчасової окупації деяких територій в Україні, через військові дії, конфлікти, природні катастрофи багато людей мусили залишити свої домівки, родину, друзів та звичний спосіб життя, набувати статус внутрішньо переміщеної особи.

Особливо травматичним спостереження військових дій, – стверджують науковці, – є для дітей, у тому числі і молодшого шкільного віку, з огляду на обмеженість їх життєвого досвіду, вразливість та незрілість дитячої психіки. Для дитини складно зрозуміти, що відбувається в родині, місті, країні, чому дітям разом із сім'єю необхідно змінювати місце проживання, покидати школу та своїх друзів, що призводить до переживання безпорадності, тривоги, страхів, виникнення стресових розладів [1]. Зважаючи на той факт, що на території України і надалі відбуваються активні бойові дії, не зменшується потік сімей вимушених переселенців. Особливі труднощі дітей із сімей вимушених переселенців пояснюються поєднанням двох груп чинників. По-перше, – стверджує В.М. Заїка, – молодший шкільний вік – складний період, коли змінюється соціальна ситуація розвитку і дитина вимушена знайти нову соціальну нішу, опанувати нову для неї роль – учня, що вимагає від неї

застосування широкого спектру механізмів емоційної саморегуляції. По-друге, поява тривоги у такої категорії дітей обумовлюється життєвими обставинами, в яких вони опинилися [1].

На думку О.В. Літвінової [2] на дітей, вимушено переселених із зони збройного конфлікту, окрім повсякденних труднощів, обрушується велика кількість виражених негативних факторів, зумовлених військовими діями, – це смерть близьких, картини загибелі інших людей і руйнувань, утрата житла, своїх речей, іграшок та звичного режиму життя, тривале перебування в укриттях від обстрілів, соціальна ситуація міграції із загрозою для життя, що відбивається на порушеннях емоційної сфери, активізації тривожних проявів у дітей. Схожі дані стосовно виникнення тривожності у дітей-переселенців зазначені Л. Цибулько [4], яка стверджує, що вони зустрічаються з невизначеністю зміною стилю життя, необхідністю пристосуватися до нової школи, відсутністю впевненості у завтрашньому дні, тощо. Прояви тривоги дітей із сімей вимушених переселенців, на думку І.М. Трубавіної [3], пов'язані з вираженою життєвою невизначеністю, наявністю гнітючого психологічного відчуття – «ми біженці», безпорадності, низької самооцінки або агресії, тривоги за майбутнє, очікування поганого, страху перед змінами, відчуття безпорадності і незахищеності. Саме тому надання соціально-психологічної допомоги, створення безпечного середовища та супровід таких осіб є першочерговим завданням будь якої територіальної громади.

Музей сьогодні є ефективною базою для спілкування, є культурно-освітнім безпечним середовищем, є джерелом культурно-освітнього процесу, це живий організм у процесі пізнання. Відомо, музейна педагогіка (багато відвідувачів музею – діти) – це інноваційна педагогічна технологія, яка ґрунтується на інтеграції суспільно-гуманітарних наук: історії, музеєзнавстві, мистецтвознавстві, природознавстві, культурознавстві, лінгвістиці, соціології, психології, філософії та сприяє розвитку творчих здібностей учнів. Музейна педагогіка допомагає вирішувати проблеми формування особистості, залучати відвідувачів до дослідницької діяльності засобами музейної експозиції з використанням інформаційних технологій, розвивати дослідницькі вміння і творчі здібності, виробляти здатність до самостійних суджень і оцінок, навичок критичного мислення. Завдання музейної педагогіки впливають із вимог сьогодення: мудрого використання історичної та культурної спадщини нашого народу у системі виховної роботи; розвиток творчої особистості, формування національної ідеології; збереження традицій, повернення до духовних цінностей; патріотичне виховання, розширення музейного простору; залучення молодого покоління до музеїв; ефективний та пізнавальний педагогічний вплив

музею на різні категорії населення.

Саме такі завдання ставлять перед собою працівники Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка – осередку підтримки внутрішньо переміщених осіб. Сьогодні музей є ефективною базою для спілкування, є безпечним культурно-освітнім середовищем, є джерелом культурно-освітнього процесу, який щотижня приймає безкоштовно внутрішньо переміщених осіб за музейним проєктом, ініційованим Департаментом культури «Музейна середа для ВПО».

Відвідувачі дізнаються про В.Г.Короленка – письменника-гуманіста, письменника-демократа, “совість інтелігенції”, “адвоката слабких і пригнічених”, “морального генія”, “апостола дієвої любові”. Гості Полтавського літературно-меморіального музею В.Г. Короленка – внутрішньо переміщені особи – мають змогу відпочити в Короленківському саду та посмакувати запашним короленківським чаєм. Кущі кизилу, посаджені Володимиром Короленком, дають великі врожаї ягід – працівники музею варять варення і передають бійцям на передову, а також пригощають кизилом відвідувачів музею. Працівники музею проводять групові заняття з ВПО (екскурсії, квести), які допомагають ВПО відчутти підтримку та зрозуміти, що вони не одні. Групові заняття спрямовані на зниження рівня тривоги, навчання навичок взаємодії з іншими людьми, сприяння розвитку соціальної підтримки та збільшення резилієнтності.

Працівники музею проводять також і індивідуальні консультації з членами родин внутрішньо переміщених осіб, адже такі бесіди, консультації корисні для ВПО, які відчують сильний рівень тривоги, депресії або посттравматичного стресового розладу. Надання інформації та навчання навичкам взаємодії з небезпечними ситуаціями – також один з видів надання допомоги, надання корисної інформації про те, як поводитися в небезпечних ситуаціях, надання інформації про можливості та ресурси. Важливо, щоб внутрішньо переміщені особи мали інформацію про те, які ресурси та послуги доступні для них. Це може включати інформацію про розташування притулків, харчування та медичну допомогу. Відвідуючи музей, люди можуть обговорювати свої проблеми та знаходити спільну мову. Це може бути важливим фактором у зменшенні відчуття самотності та невизначеності.

Таким чином, можна стверджувати, що підтримка внутрішньо переміщених осіб під час дії воєнного стану є дуже важливою та актуальною для працівників Полтавського літературно-меморіального музею з метою створення безпечного середовища та підтримки даних осіб.

Список використаних джерел

1. Віталій Заїка, Світлана Костенко. Психологічні особливості переживання тривожності дітьми з сімей внутрішньо переміщених осіб із зони бойових дій / Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу : збірник матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф., 5-6 грудня 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» ; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПШП, 2024. 366 с.

2. Літвінова О.В. Дослідження специфіки страхів молодших школярів як результат пережитих бойових дій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». 2015. Вип. 1. Т.2. С.89–94.

3. Трубавіна І.М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основа ведення випадку в соціальній роботі з ними. Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції. Старобільськ: ЛНУ, 2017. С. 320–342.

4. Цибулько Л. Соціально-педагогічна робота з дітьми, вимушеними переселенцями, із зони воєнного конфлікту в спеціально створених містечках. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць. Вип 4. Слов'янськ, 2016. С.167–178.

ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ЗМІ НА ЖИТТЄДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

Духно В. Р.

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

Засоби масової інформації є вагомим важелем впливу на свідомість та життєдіяльність людей, створюючи своєрідний інформаційний світ, в якому людина, незважаючи на те, що, інформація ЗМІ має, здебільшого, несистематизований, а часом і суперечливий характер, виробляє певний світогляд щодо способу життя, типів поведінки. В умовах воєнного стану засоби масової інформації досить часто використовуються ворогом для маніпулювання свідомістю, впливу на суспільну думку, залякування і розвитку панічної та деструктивної поведінки, підвищення рівня стресу у громадян, формування хибних уявлень про навколишню дійсність.

У дітей дошкільного віку перегляд яскравих мультфільмів, дорослих передач зі сценами насильства, реклами, використання комп'ютерних ігор